

N I E U W S B R I E F september 2018

Inhoud:

blz. 1 Slotzusters

blz. 2 Vaklui van vroeger:
De hoepelmakerij

blz. 3 De hoepelmakerij (vervolg)

blz. 4 Huize "De Aalst"

Slotzusters (Door: Jan van Gelder)

Het klooster St. Jozef tussen Boven- en Beneden-Leeuwen werd beheerd door de zusters Franciscanessen van Oirschot, het waren slotzusters, dat houdt in dat ze geen contact met de buitenwereld mochten hebben. Voor een tante van mijn moeder, die daar inwoonde moest ik als jonge jongen regelmatig een pakje afgeven. Bij binnenkomst was daar een soort loket met tralies, waarachter een zuster verscheen, de tralies werden omhoog geschoven en kon ik mijn pakje afgeven.

Voor de oorlog ging er in vele gezinnen wel een dochter zuster naar het klooster of een zoon werd priester, zeker in een groot gezin. Zo ook de dochter van Bart van Gelder in Oss.

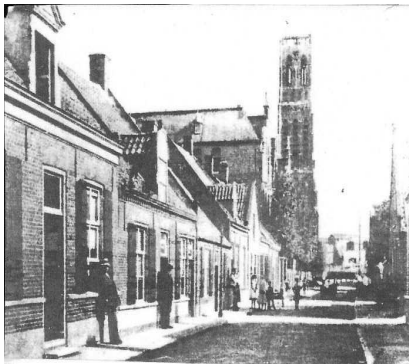
Bart geboren in de Tesstraat in Boven-Leeuwen trouwde met Anna Bosmans. Bart was kuiper op de margarinefabriek van Jurgens en gaan wonen in de Begijnenstraat A41 Ze krijgen 14 kinderen.

Hun 12e kind Hendrica, gaat in het klooster te Haren: huize Betlehem, bij Oss. Bij de orde van de Penitenten recollectinen met als kloosternaam Maria-Majella, ook slotzusters.

*Zittend: Bart v. Gelder en Anna Bosmans met hun kleinzoon.
Rechtsboven: hun dochter Hendrica, die in het klooster gaat.*

De pastoor van Lithoijen zocht voor zijn leegstaande klooster zusters voor het verzorgen van de oudere inwoners en een zuster voor de bewaarschool. Zeven zusters waaronder Maria-Majella van Gelder uit Haren verhuizen naar huize Jerusalem in Lithoijen. Als haar moeder Anna in Oss op sterven ligt mag ze haar moeder, die haar nog graag wilde zien niet bezoeken, dat werd door de overste van het klooster verboden. Na veel aandringen mocht ze alsnog haar moeder bezoeken, maar moest wel buiten blijven. Dan wordt het raam omhoog geschoven, doch het gordijn waarachter haar moeder lag moest dicht blijven, zo kon ze nog even met haar moeder praten.

*Begijnenstraat Oss
vóór de tweede wereldoorlog*

*Huis van. Gelder-Bosmans
Begijnenstraat Oss*

VAKLUI VAN VROEGER:

De hoepelmakerij

In 1973 verscheen van de hand van historicus Johan van Os het boekje "VAKLUI VAN VROEGER", honderddertig jaar handwerk in Leeuwen.

Omdat in de verhalen veel mensen uit Beneden- en Boven-Leeuwen worden genoemd, lijkt het ons een goed idee de onvergetelijke pennenvruchten van Johan van Os nogmaals voor het voetlicht te brengen.

Hoepels, heel veel hoepels!

Als "grondstof" voor de hoepels werd griendhout (teenhout) gebruikt want het drassige Maas en Waalse land van toen was uitermate geschikt voor de teelt hiervan. Rond 1900 waren er in de gehele Gemeente Wamel 77 HA in gebruik voor de teelt van griendhout. Het hout dat gebruikt werd voor hoepels, werd nadat het van schors was ontdaan (bandstrieppen) gekloofd in twee of drie delen.

Het striepen (streupen) van de stokken

Herman van Beek klooft de stokken in 2 of 3 delen.

Na het kloven en gladtrekken bleven schilfers over. Deze werden op bosjes gebonden en gebruikt voor het aansteken van de kachel, pijp, lamp of kaars.

De hoepels werden naar dikte gesorteerd, opgebost en gebruikt voor verwerking aan haring-, bier- en botertonnen.

Tussen 1800 en 1900 waren er in Leeuwen drie kuipers werkzaam maar nog geen enkele hoepelmaker. Toen eind 1800 in Boven-Leeuwen vanuit Horssen de hoepelmakerij opkwam waren de kuipers vertrokken. De hoepelmakerij is ten opzichte van de kuiperij een toeleveringsbedrijf maar toen er in Leeuwen kuiperijen bestonden, moesten ze hun hoepels elders bestellen en kwam blijkbaar niemand op het idee een hoepelmakerij te beginnen.

Rond 1890 leerde Horssenaar Dorus van Leur in Boveneind het hoepelmaken aan Sander Ernste en de Weijert.

De eerste hoepelmakerij lag aan de "Puiflijkse Straat" (huidige Noord-Zuid).

Hannes en Kees den Biesen uit Puiflijk kwamen er dagelijks kloven, bijsnijden, doordraaien en opschijven.

Ook de gebr. Dolf, Bertus en Gradus van Halen leerden er het vak.

De Gebr. Van Halen begonnen omstreeks 1900 voor zichzelf in samenwerking met de welgestelde cafehouder Bes Elbers en een jaar of wat later nam van Halen zijn buurjongen Herman van Beek als knechtje aan. Arbeidsvoorwaarden: 40 cent per dag en werken van 's morgens 5 tot 's avonds 8 uur, als het tenminste niet te druk was.

Hoepelmakerij Gebr. Van Halen in Boven Leeuwen was gevestigd op de hoek Kerkstraat (nu Willibrordusstraat) Florastraat

Hoepelmakersbond

Toch zag Herman brood in de hoepels. In 1919 begon hij samen met zijn collega Johan van de Pol een eigen hoepelmakerij aan de Dijk. Het beroep breidde zich in Boven-Leeuwen zo snel uit dat er in 1938 een Hoepelmakersbond werd opgericht die zich met een rijksvoorschot van 40.000 gulden ging mechaniseren. Kamerlid van IJsselmuiden en dhr. Willy Hol spanden zich voor het hoepelmakerskarretje en probeerden een directe export naar Denemarken tot ontwikkeling te brengen.

Vanaf "de Bol" tegenover de Tesstraat gingen de drie- en viervoetse hoepels in bossen van vijf per schip naar de kuiperijen in Vlaardingen en Maassluis, die ze verwerkten aan hun haringtonnen.

Niemand schijnt ooit kans gezien te hebben met een eigen kuiperij te beginnen, hoewel dat ambacht in Leeuwen nog niet vergeten kon zijn.

Roomboterfabriek "De Zon" aan de Steegsche straat (nu Bernhardstraat) en andere Maas en Waalse botterfabriekskes moesten hun vaten van elders betrekken, terwijl de hoepelmakers hun onderdelen naar o.a Oss (v.d.Berg en Jurgens met een eigen kuiperij) verzonden. Overleg en samenwerking zouden deze industrie eerder tot welvaart hebben gebracht dan het liberale "Spel van vrije krachten"!

The de Weijert uit Boven Leeuwen, ("Theke deKoning") laadt hoepels voor verzending.

Hij maakte zelf ook hoepels, pachtte fruitboomgaarden, verhandelde vervolgens het fruit en ging later rijden met de tankwagen om 365 dagen per jaar melk bij de boeren op te halen. ("roomrijer")

Extra Activiteiten:

In juni heeft de Heemkundevereniging medewerking verleend aan een activiteitenmiddag in Verzorgingshuis Elisabeth, waarvoor veel belangstelling was.

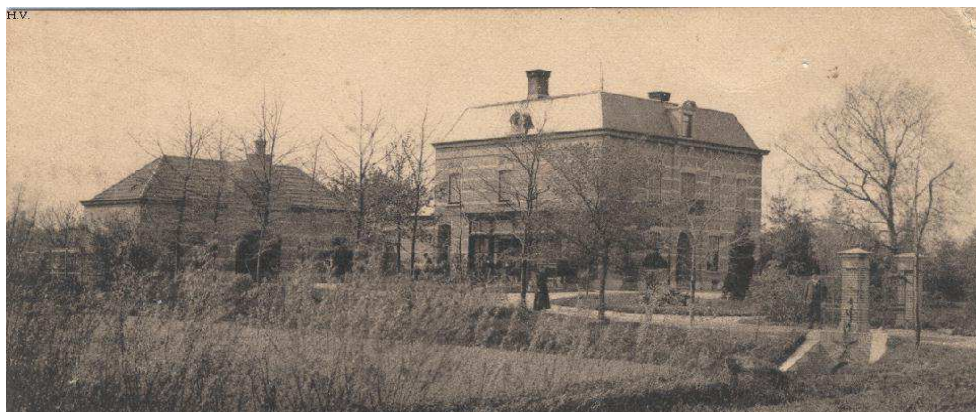
In het kader van de Open Maas en Waaldag op zaterdag 2 juni heeft de vereniging een foto-tentoonstelling gepresenteerd in het heemkundegebouw aan de Brouwersstraat.

Vrijwilligers gezocht

Ter versterking van ons vrijwilligersteam zoeken we nog enkele geschikte mensen. Bent u geïnteresseerd in de historie van Boven- of Beneden-Leeuwen en heeft u 2 uurtjes per week tijd, neem dan contact op met een van onze bestuursleden.

Huize "De Aalst" (Door Jan van Gelder)

Dit statige huis is gebouwd door Notaris Hoeben in 1889. Hij kocht een bouwterrein van Jan van Aalst een van de betere families uit Druten. Het moest een mooie villa worden, met oprijlaan, koetshuis met paardenstal, een prachtige tuin met platanen, met ervoor een gracht met oprijlaan. De notaris moest voor zijn werk naar vele plaatsen in heel Maas en Waal, hij had een tuinman die tevens koetsier was. Omdat het was gebouwd op grond van Jan van Aalst kreeg het de naam "**Huize De Aalst**". De Dijkstraat waar het pand stond behoorde destijds tot de de hoofdweg van Zaltbommel naar Nijmegen.

Notaris Hoeben was getrouwd met Johanna van Beek. Johanna was als 8-jarig meisje tijdens de dijkdoorbraak van 1861 op een stuk dak gekropen en zo zes dagen en nachten rond gedobberd en bij Puiflijk door boer v.d. Zandt gevonden. Als Hoeben en zijn vrouw in 1941 zijn overleden wordt hun enige dochter, Henriette, eigenaar van de villa. Zij trouwde met de Duitse legerofficier en kunstschilder Hubert Schaffhausen. In het oude gemeentehuis aan de Zandstraat is nog een wandschildering van hem aanwezig. Na de oorlog kocht de gemeente Wamel het pand dat in 1965 is verbouwd tot gemeentehuis. Later is de villa gesloopt en is er op die plek een geheel nieuw gemeentehuis gebouwd voor de nieuwe gemeente West Maas en Waal. In het koetshuis woonden achtereenvolgens de familie's Vos, P v. Elk, en J. v. Eck.

Smederij

In 1916 komt mevr. Hoeben er achter dat recht tegenover haar villa aan de Dijkstraat door Petrus van Teeffelen een bouwvergunning is aangevraagd voor de bouw van een smederij. Ze maakt onmiddellijk schriftelijk bezwaar tegen dit misplaatst gebouw waardoor haar villa in waarde daalt en alle heesters en planten in haar tuin, met zorg en moeite tot groeien gebracht, veel te lijden zouden hebben en zou haar woning aan "frischheid verliezen, doordat roet en kolenstof, zelfs met gesloten ramen en deuren, binnendringen. Ook 8 bewoners van de pas gebouwde huizen van woningstichting "Onderlingen hulp", (het blok) maken bezwaar tegen de bouw van de smederij. De smederij van Piet van Teeffelen is er toch gekomen. Na de watersnood van 1926 kocht de familie Gosseling uit de Achterhoek de smederij. Na de oorlog ging de fam. Gosseling terug naar de Achterhoek en begon Nico Peters er een electrozaak. Thans is het een normaal woonhuis.

Voorheen: smederij Gosseling .

Bankrekening: NL10RABO 014.95.51.274
 Secretariaat: Korenbloemstraat 53,
 6657 BA Boven-Leeuwen
 Telefoon: 0487-593647
 Email: TonvanKruijsbergen@gmail.com
 Kamer van Koophandel nr. 30 26 09 37
 website: www.Heemkundeverenigingleeuwen.nl

Bestuur en redactie:

Jan van Gelder, voorzitter

- Ton van Kruijsbergen, secretaris
- Cees van den Akker, penningmeester
- Theo Huisman, bestuurslid
- Gerard Kouwenberg, webmaster
- Maya van Os, correctrice